

18.01.2023

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

GÜNLÜK BASIN ÖZETLERİ

**18 Ocak 2023
Çarşamba**

RESMÎ GAZETE’DE BUGÜN

18 Ocak 2023 Çarşamba

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

CUMHURBAŞKANI KARARI

— Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 1267 (1999), 1988 (2011) ve 1989 (2011) Sayılı Kararlarıyla Listelenen Kişi, Kuruluş veya Organizasyonların Tasarrufunda Bulunan Malvarlığının Dondurulması Hakkındaki 30/9/2013 Tarihli ve 2013/5428 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararının Eki (1) Sayılı Listede Değişiklik Yapılmasına İlişkin Karar (Karar Sayısı: 6717)

YÖNETMELİKLER

- Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Özel Teknelerin Donatımı ve Özel Tekneleri Kullanacak Kişilerin Yeterlikleri Hakkında Yönetmelik
- Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu Disiplin Kurulları ve Amirleri Hakkında Yönetmelik
- Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu Yönetim Kurulunun Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Darülaceze Başkanlığı Disiplin Amirleri Yönetmeliği

TEBLİĞ

- Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 546)

YARGI BÖLÜMÜ

YARGITAY KARARI

- Yargıtay 3. Hukuk Dairesine Ait Karar

"Sepetler küçüldü, market markalı ürünün payı arttı"

Ipsos tarafından yapılan araştırma hızlı tüketim alışveriş sayısının azaldığını, sepetlerin küçüldüğünü ve market markalı ürünlerin sepet içindeki payının arttığını ortaya koydu. Her 100 kişiden 76'sı 1-3 farklı ürününden oluşan küçük sepet, yüzde 15'i 4-6 farklı ürün grubundan oluşan orta sepet ve yüzde 9'u da 7 ve daha fazla ürünün yer aldığı büyük sepet tercih etti. Market markalı ürünlerin ağırlığı yüzde 20'den yüzde 22'ye yükseldi.

Ipsos, hanelerin hızlı tüketim harcamalarını, geçen yıla kıyasla nasıl bir seyir izlediğini araştırdı.

Buna göre, 2022'de hanelerin Hızlı Tüketim Ürünleri (HTÜ) harcamaları geçen yıla kıyasla yüzde 80 arttı. Ortalama bir hane yaklaşık olarak iki günde bir kez HTÜ alışverişi yaptı ve bir alışveriş sepetine 85 TL ödedi. Geçen yıla kıyasla alışveriş sıklığı azaldı. Haneler Ocak-Kasım 2022 döneminde 204 kez alışverişe gidip her alışverişte 85 TL harcama yaptı. Ulusal zincirler ve indirim marketleri dışında tüm satış kanallarında ve ana ürün gruplarında alışveriş sıklığı azaldı.

Her yüz liranın 22 lirası market markalı ürünlere harcandı

Ortalama bir hane her 100 TL'lik harcamasının yaklaşık 54 TL'sini markalı, 24 TL'sini açık, 22 TL'sini ise market markalı ürünlere ayırdı. Geçen yıl ile kıyasladığımızda

market markalı ürünlerin payı arttı. Geçen yıla göre indirim marketlerinin daha çok tercih edilmesinin de etkisiyle özellikle et, peynir, sıvı yağ gibi genel gıda ürünlerinde market markalı ürünlerin harcama payı arttı. Market markalı ürünlerin ulusal zincirlerdeki payı da kademeli olarak artmaya devam etti. Özellikle yumurta, toz şeker, makarna, un gibi genel gıda ürünlerinde, kişisel bakım ve temizlik ürünlerinde ulusal zincirlerdeki market markalarına yönelimin arttığı görüldü.

2022’de haneler her dört HTÜ alışverişinden üçünde sepetlerine 1-3 adet farklı ürün attılar, yani çoğunlukla küçük boy sepet yaptı. Küçük boy sepetlerin oranı yüzde 76, Orta boy sepetlerin oranı yüzde 15, büyük boy sepetlerin ise yüzde 9 olduğu görüldü.

Hesaplı ürün arayışı sürdü

Hanelerin hesaplı ürün arayışı indirim marketlerinin büyüme hızını artırdı ve genel olarak haneye giren ürün sayısındaki düşüşe karşın indirim marketlerinden alınan ürün sayısı yüzde 4’lük artış gösterdi. Böylelikle indirim marketlerinin hane harcamalarındaki payı belirgin artış gösterdi. E-ticaret büyüme hızını korusa da bu kanaldaki trendlere de daha fazla indirim ve fiyat avantajı damga vurdu.

Gedik: 90’lı yıllara dönüldü

Ipsos’un Türkiye CEO’su Sidar GEDİK verilerle ilgili yaptığı değerlendirmede, “2022 yılı, enflasyonun hızla yükseldiği ve maalesef 90’lı yıllar seviyesine döndüğü bir yıl olarak kayıtlara geçti. Vatandaşların bütçesindeki elektrik, ısınma, ulaşım, giyim gibi kalemler ile birlikte hane içindeki tüketim harcamaları da fiyatların hızla yükselmesinden etkilendi.

Pahalılık ile mücadele etmeye çalışan tüketicilerin başvurduğu çözümlerden biri indirim marketlerini daha fazla kullanmak oldu. İndirim marketlerinin hanelerin market harcamalarından aldıkları pay yüzde 3’ten fazla artış gösterdi. Haneye giren ürün adedinde azalma varken indirim marketlerinden yapılan alışverişlerde ürün adedi yüzde 4 arttı” ifadelerini kullandı.

Tarımda bu yıl en büyük pay sulamaya ayrıldı

2023 Yılı Yatırım Programı'na göre sulama yatırımlarına 23,7 milyar lira tahsis edilirken ormancılık yatırımları için 6,9 milyar lira, taşkın korumaya karşı 6,5 milyar lira, bitkisel üretim için 5,1 milyar lira ödenek planlandı. Taşkın koruma çalışmaları bu yıl ilk kez sektör dağılımı listesine girdi.

Tarım sektöründeki yatırımlar için bu yıl en fazla ödenek 23,7 milyar lirayla sulama projelerine ayrılırken bu alanı ormancılık, taşkın koruma ve bitkisel üretim izledi.

2023 Yılı Yatırım Programı'nda, proje tutarı 583,1 milyar lira ve 2022 sonu kümülatif harcaması 171 milyar lira olan 327 tarım projesi yer alıyor.

Bu yıl gerçekleştirilecek kamu yatırımları arasında tarım sektörüne 43,5 milyar lira ayrıldı.

Söz konusu kaynağın 7 milyar 952 milyon lirası yeni projeler, 35 milyar 189 milyon lirası devam eden projeler, 425 milyon lirası da etüt projeler için kullanılacak.

Söz konusu tarım yatırımları içinde en fazla pay 23,7 milyar lirayla sulama projelerine ayrıldı. Bu alanda 212 proje gerçekleştirilecek. Sulama yatırımlarının 22 milyar 52 milyon liralık kısmı 204 projeye Devlet Su İşleri (DSİ) Genel Müdürlüğü tarafından uygulamaya alınacak.

Tarım yatırımları içinde sulamanın ardından ikinci sırada 6 milyar 856 milyon lirayla ormancılık yer aldı. Bu alanda 22 proje gerçekleştirilecek. Ormancılık yatırımlarının 6

milyar 835 milyon liralık kısmını Orman Genel Müdürlüğü, 21 milyon liralık kısmını da Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı üstlenecek.

Taşkın koruma bu yıl ilk kez sektör dağılımı listesinde

Ormancılık alanını 13 proje ve 6,5 milyar liralık yatırım tutarıyla taşkın koruma sektörü izlerken bu alandaki yatırımların tamamı DSİ tarafından gerçekleştirilecek.

DSİ tarafından Taşkın Koruma Projesi kapsamında ülke genelindeki 310 mahalle, 485 köy ve 201 ilçedeki 17 bin 699 hektar alanda 2 milyar 180 milyon liralık çalışma yapılacaktır.

Doğu Karadeniz Şehir Taşkın Kontrol Projesi kapsamında da 6 il, 22 ilçe, 21 köy, 27 mahalledeki 1022 hektar alanda 1,5 milyar liralık çalışma planlanıyor.

Batı Karadeniz Taşkın Kontrol Tesisleri Projesi çerçevesinde de 7 ilde 14 ilçe, 22 köy ve 26 mahalledeki 596 hektar alandaki çalışmalar için 1 milyar 300 milyon lira harcanacaktır.

Bitkisel üretim için 5,1 milyar liralık yatırım

Bitkisel üretim alanında gerçekleştirilecek yatırımların tutarı ise 53 proje için 5,1 milyar lira oldu. Bu alandaki yatırımlar Tarım ve Orman Bakanlığı ile DSİ tarafından yapılacaktır.

Bitkisel üretim alanını 15 proje ve 973,7 milyon liralık yatırım tutarıyla hayvancılık sektörü izlerken bu alandaki yatırımların 746,4 milyon liralık kısmı Tarım ve Orman Bakanlığı, 120 milyon liralık kısmı Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğüne gerçekleştirilecek.

Su ürünleri alanında ise 12 proje hedeflendi. Söz konusu alanda bu yıl için öngörülen yatırım tutarı 388,5 milyon lira oldu. Su ürünleri yatırımlarının 215 milyon liralık kısmı Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, 173,5 milyon liralık bölümü de Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından hayata geçirilecek.

Ormanlara rehabilitasyon

Sulama projeleri içinde DSİ tarafından gerçekleştirilecek depolama, iletim hattı, yenileme, sulama ve ıslah projeleri öne çıktı.

Bitkisel üretim alanında ise Güneydoğu Anadolu, Konya Ovası, Doğu Anadolu ve Doğu Karadeniz projeleri kapsamındaki illerde sulama, tarımsal araştırma, arazi toplulaştırma, tarla içi drenaj gibi projeler yürütülecek.

Tarım ve Orman Bakanlığı da bu alanda, tarımsal iskan, bitki hastalıklarının araştırılması, tarımsal kapasitenin geliştirilmesi, arazi kullanım planlaması gibi projeleri uygulayacak.

Hayvancılık alanında altyapının geliştirilmesi ve üretimi geliştirme gibi alanlarda yatırım yapılacak. Su ürünleri sektörüne yönelik Su Ürünleri Gen Bankasının yanı sıra mendirek-rıhtım yatırımları planlanıyor.

Ormancılık yatırımlarında bozuk orman alanlarının rehabilitasyonu, uçak ve helikopter alımı, orman yangınlarıyla mücadele, ağaçlandırma ve mera ıslahı gibi projeler öne çıkıyor.

TOBB Başkanı Hisarcıkılıoğlu'ndan şirketlere davet

"Mesleki Beceri Seferberliğı" programı TOBB'da tanıtıldı. TOBB Başkanı Hisarcıkılıoğlu, "Kampanya ile UNICEF İş Danışma Kurulu üyesi, Türkiye'nin önde gelen iş dünyası kurumları ve şirketleri, mesleki eğitimden stajyer almayı ve istihdam sağlamayı taahhüt etmektedirler. Ülkemizdeki tüm şirketleri de bu kampanyaya katılarak mesleki eğitimden stajyer almaya ve istihdam sağlamaya davet ediyorum" dedi.

TOBB, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) işbirliğinde gençlerin mesleki beceri gelişimini desteklemek amacıyla başlatılan Mesleki Beceri Seferberliğı programının tanıtımı, Milli Eğitim Bakanı Mahmut Özer'in de katılımıyla TOBB İkiz Kuleler'de yapıldı.

Mesleki Beceri Seferberliğı vesilesiyle bir araya geldiklerini ifade eden Hisarcıkılıoğlu, "Özel sektör olarak nitelikli çalışan bulamamaktan ve mesleki eğitimin özel sektörün ihtiyaçlarını karşılamamasından şikayet ettik. Mesleki eğitimde kamu-özel sektör işbirliğı artsın, özel sektörün rolü güçlensin istedik.

Mesleki eğitim, özel sektörün insan kaynağını karşılamada en önemli altyapı olsun istedik. Bu bizim 20 senedir gündemimizde olan bir konuydu. Bakanımızdan bu konuda hem büyük destek hem de önemli icraatlar gördük" diye konuştu.

Meslek liselerinin doluluk oranı yüzde 95

Hisarcıkılıoğlu, mesleki eğitimin, eğitim dünyasının yeniden cazibe merkezi haline geldiğini belirterek, bu durumun en somut örneğinin Liselere Geçiş Sistemi (LGS)

yerleştirme sonuçlarında görüldüğünü ifade etti. LGS 2022'de meslek liselerinin doluluk oranının yüzde 95 olduğunu bildiren Hisarcıklioğlu, mesleki eğitim merkezlerindeki öğrenci sayısının 1,5 milyona yaklaştığını söyledi.

Hisarcıklioğlu, "Mesleki Beceri Seferberliği adını verdiğimiz kampanya ile UNICEF İş Danışma Kurulu üyesi, Türkiye'nin önde gelen iş dünyası kurumları ve şirketleri, mesleki eğitimden stajyer almayı ve istihdam sağlamayı taahhüt etmektedirler. Ülkemizdeki tüm şirketleri de bu kampanyaya katılarak mesleki eğitimden stajyer almaya ve istihdam sağlamaya davet ediyorum" ifadesini kullandı.

MEB ve TOBB olarak, mesleki eğitim kalitesinin gelişmesi ve öğrencilerin mesleki eğitimi tercih etmeleri için birlikte çalıştıklarını anlatan Hisarcıklioğlu, beşeri sermayenin özel sektörün rekabet gücünün şansı olduğunu vurguladı.

Hisarcıklioğlu, memleketin öncelikli meselesinin eğitim olduğuna inandıklarını, eğitime yapılan yatırımdan asla zarar edilmeyeceğinin bilinciyle çalıştıklarını dile getirdi.

Mesleki eğitime yatırım yaparak gençleri geleceğe hazırladıklarının altını çizen Hisarcıklioğlu, Türkiye'nin girişimci gücü olarak, ülkenin geleceğine yatırım yapmaya devam edeceklerini bildirdi.

Gençler büyük kazanımlar elde edebilir

UNICEF Türkiye Temsilcisi Regina De Dominicis de Mesleki Beceri Seferberliği sayesinde öğrenme aşamasından kazanma aşamasına geçiş noktasında gençlerin çok büyük kazanımlar elde edeceğini söyledi.

Değişen ve dönüşen dünyada yeni iş türlerinin ortaya çıkmasıyla becerilerde de değişikliklerin sağlanması gerektiğini belirten Dominicis, bu kapsamdaki çalışmalarını sürdürdüklerini kaydetti.

Dominicis, dünya genelinde istihdam oranlarının arzu edilenin altında kalmasının sebebinin işveren ile piyasa uyumsuzluğu olduğunu dile getirdi.

Türkiye'de mesleki eğitimin önceliklendirilmesi noktasındaki katkılarından dolayı Bakan Özer'e teşekkür eden Dominicis, seferberlik sayesinde gençlerin becerilerini etkin bir şekilde kullanmasının ve istihdama daha kolay katılabilmesinin önünün açılacağını ifade etti.

Dominicis, "Mesleki ve teknik eğitimle ilgili algı değişiyor. Bu seferberlik konusunda çok umutluyum. Türkiye'deki tüm kurumsal şirketleri ve işverenleri gençlere fırsat vermeye davet ediyorum" dedi.

Bakan Nebati: Tek problemimiz var, enflasyon

Hazine ve Maliye Bakanı Nureddin Nebati, tek problemimizin enflasyon olduğunu söyleyerek, "O da son iki aydır düşüş eğiliminde ve bu düşüş eğilimi devam edecektir. Zira küresel emtia ve enerji fiyatlarında normalleşme başladı. Kurlardaki oynaklık azaldı" dedi.

Bakan Nebati, "Akşam Future&Trends Summit 2023" etkinliğinde ekonomik görünüme ilişkin de değerlendirmelerde bulundu.

Enflasyon konusuna değinen Bakan Nebati, "Tek problemimiz var, enflasyon. O da son iki aydır düşüş eğiliminde ve bu düşüş eğilimi devam edecektir. Zira küresel emtia ve enerji fiyatlarında normalleşme başladı. Kurlardaki oynaklık azaldı. Üretici fiyatlarının tüketici enflasyonu üzerindeki artırıcı etkisi azaldı. Beklentilerde iyileşme başladı. Ayrıca iş dünyamız enflasyonla mücadelemize fiyat sabitleme katkılarıyla, hatta indirim yaparak destek oluyor. Sizleri ve tüm iş dünyamızı da fiyat sabitleme kampanyamıza destek vermeye davet ediyorum" diye konuştu.

Tüm ülkelerin son yıllarda birçok sorunla mücadele ettiğini ve ticaret savaşlarıyla başlayan gelişmeler sonrasında tüm dünyayı etkisi altına alan salgının, küresel ticareti olumsuz yönde etkilerken küresel enflasyonu da tetiklediğini belirten Nebati, şunları kaydetti:

"Geçtiğimiz sene şubat ayında başlayan Rusya-Ukrayna Savaşı'nın da enerji ve gıda başta olmak üzere tüm emtia fiyatlarını daha önce görülmemiş zirvelere taşıdığını gördük. Birçok ülke merkez bankasının sıkılaştırıcı adımları uyguladığı bu dönem,

küresel ekonomide resesyon kaygılarının ve istihdam daralmalarının artmasına neden oldu.

Tüm ülkeler, belki de 2'nci Dünya Savaşı'ndan bu yana görülmemiş ölçüdeki bir kriz ortamıyla mücadele etmek durumunda kaldı. Ancak Türkiye, böylesine sancılı bir dönemde dahi, büyümede, sanayi üretiminde, istihdamda, ihracatta ve turizm gelirlerinde bir yandan Cumhuriyet tarihimizin rekorlarına imza atarken diğer yandan dünyadan oldukça pozitif yönde ayrışmayı başarmıştır.

Bu başarılarımızın temelinde, yaklaşık 1 sene evvel yatırım, istihdam, üretim ve ihracat odaklı Türkiye Ekonomi Modelini devreye almamızın da büyük katkısı vardır."

Dün de geride bırakılan 1 yılı tüm detaylarıyla değerlendirdiklerini ve bu yıla dair hedefleri paylaştıklarını anımsatan Nebati, "Rakamlar çok net bir şekilde ortaya koyuyor ki küresel düzeyde yaşanan türlü badirelere rağmen, Türkiye, 2022 yılını neredeyse tüm makroekonomik göstergeler bakımından dünyanın geri kalanından çok iyi bir noktada tamamlamış, güçlü ilerleyişini yeni zirvelere taşımıştır" dedi.

"KOBİ'lerimize yeşil üretime geçişleri için destek sağlıyoruz"

Ekonomide elde edilen tüm kazanımların yanı sıra etkisi daha çok gelecek dönemlerde görülecek birçok tedbiri de hayata geçirmeye devam ettiklerine dikkati çeken Nebati, sürdürülebilirlik çalışmalarının küresel anlamda yeşil dönüşüm politikaları ile daha kapsamlı ve hızlı bir döngüye girdiğini dile getirdi.

Yeşil dönüşümden en çok etkilenen sektörlerin başında imalat, ulaşım, konut ve finans sektörleri geldiğini aktaran Nebati, "Bizler ülkemizin bu dönüşüme uyum sağlayarak rekabet gücünü küresel anlamda artırabilmesi için politika setimizi hızla hazırladık ve tüm sektörleri kapsayan adımlarımızı ivedilikle atmaya başladık. Bu kapsamda teşvik ve desteklerimizle yeşil yatırımlara ve AR-GE faaliyetlerine öncelik vermeye başladık.

Binaları çevre dostu hale getirmek ve gelecek nesillere daha sağlıklı, yaşam kalitesi daha yüksek, karbon nötr şehirler bırakmak için harekete geçtik. Ülkemizde önemli yeri olan KOBİ'lerimize yeşil üretime geçişleri için destek sağlıyoruz." dedi.

Yeni dönemde otomotiv sektörünün de çehresinin değişeceğini öngörerek Togg'un tamamen elektrikli şekilde tasarlandığını anımsatan Nebati, "Yakında yollarımızda da görmeye başlayacağız. Özel Tüketim Vergisi oranı yüzde 10 olan elektrikli otomobillerin kapsamını genişlettik. Elektrikli araç altyapısını kurmak üzere Elektrikli Araç Şarj İstasyonları Destek Programını başlattık." açıklamasında bulundu.

"Yeşil tahvil ihracı için çalışmalarımızı sürdürüyoruz"

Nebati, yeşil ekonomiye geçişin yanı sıra teknolojik gelişmelerin ve dijitalleşmenin de sektörleri baştan aşağı dönüştürdüğünü ve tüm dünyada elektronik ticaretin payının giderek arttığını ifade etti.

Yeşil dönüşümün, yeşil yatırımlar anlamına geldiğini ve bu yatırımların da güçlü bir finansmanı gerekli kıldığını belirten Nebati, "Günümüzde, finansal yatırımların parasal getirileri kadar çevresel etkileri de öne çıkmış durumda. Bizim de 2053 Net Sıfır Emisyon stratejimizin önemli sacayaklarından biri, ülkemizde yeşil finansman ekosisteminin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasıdır. Bu doğrultuda Bakanlık olarak Kasım 2021'de "Sürdürülebilir Finansman Çerçeve Dokümanı'nı" yayınlayarak stratejik bir adım attık.

Yayımladığımız bu doküman sayesinde, kısaca ESG olarak adlandırılan uluslararası "Çevresel, Sosyal ve Yönetişim" piyasalarından finansman sağlama imkanı elde etmiş olduk. Hazine ve Maliye Bakanlığı olarak, önümüzdeki dönemde ESG piyasasında olası bir yeşil tahvil ihracı için çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Ayrıca şirketlerimizin yeşil tahvil ihraçlarını artırmaları için kapsamlı destekler sunacağız." dedi.

Türkiye'nin Ödeme Sistemi TROY'un yurt içi ve yurt dışında yaygınlaştırılması amacıyla çalışmaları yoğunlaştırdıklarını da aktaran Nebati, "Dijital bankacılık lisanslarını vermeye başladık. Bugün itibarıyla, ülkemizde 4 adet dijital banka faaliyet izni almış durumdadır. Finans sektörünün ve sermaye piyasalarının, yeniliklere en hızlı adapte olabilen sektörlerin başında geldiğini biliyoruz. Bu nedenle güncel gelişmelerle uyumlu adımlar atarken finans sektörümüzün gelişmesini desteklemeyi sürdüreceğiz." değerlendirmesinde bulundu.

"Türkiye, trendleri belirlemeye başlamış durumda"

Bakan Nebati, Türkiye'nin artık o eski bürokratik, hantal, içe kapanık ve insanımıza efendilik taslamaya çalışanların acı reçetelerine muhtaç bir ülke olmadığını vurgulayarak, sözlerini şöyle tamamladı: "Türkiye, binlerce yıllık birikimiyle ve insan odaklı kendi değerleriyle yol alırken, yarına ve geleceğin dünyasına yön vermeye, trendleri belirlemeye başlamış durumdadır.

21. yüzyıl Türkiye Yüzyılı'dır, biz buna iyi hazırlandık. İşler iyi gidiyor. Birileri rakamlardan çıkıp sizinle polemiğe girmeye başladıysa dilleri tutulmuş demektir. Spekülasyonlara, manipülasyonlara, yanlış bilgilendirmelere kulağımız kapalı. Geleceğe odaklandık, koşuyoruz. Koşmaya devam ediyoruz."

Kısa vadeli dış borç stoku yüzde 19,6 arttı

Kısa vadeli dış borç stoku, Kasım 2022'de 2021 yıl sonuna göre yüzde 19,6 artarak 145,4 milyar dolara çıktı.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) tarafından Kasım 2022 dönemine ilişkin kısa vadeli dış borç istatistikleri açıklandı.

Buna göre, kısa vadeli dış borç stoku, 2022 yılı Kasım ayında, 2021 yıl sonuna kıyasla yüzde 19,6 artarak 145,4 milyar dolar düzeyinde gerçekleşti.

Bu dönemde, bankalar kaynaklı kısa vadeli dış borç stoku yüzde 18,1 artışla 60,7 milyar dolar, diğer sektörlerin kısa vadeli dış borç stoku yüzde 18,5 yükselişle 52,3 milyar dolar oldu.

Bankaların yurt dışından kullandıkları kısa vadeli krediler, kasım ayında 2021 yıl sonuna göre yüzde 4,8 azalışla 10,5 milyar dolara indi.

Banka hariç yurt dışı yerleşiklerin döviz tevdiat hesabı yüzde 25,7 yükselerek 19,2 milyar dolar, yurt dışı yerleşik bankaların mevduatı ise yüzde 22,1 artarak 19,1 milyar dolar düzeyinde gerçekleşti. Aynı dönemde, yurt dışı yerleşiklerin TL cinsinden mevduatları yüzde 25,6 artışla 11,9 milyar dolar oldu.

Diğer sektörler altında yer alan ithalat borçları, 2021 sonuna göre yüzde 20,0 artarak 46,6 milyar dolara yükseldi.

Özel sektörün kısa vadeli dış borcu yüzde 24,3 arttı

Borçlu bazında incelendiğinde, tamamı kamu bankalarından oluşan kamu sektörünün kısa vadeli borcu 2021 sonuna göre yüzde 24,3 artarak 27,6 milyar dolara, özel sektörün kısa vadeli dış borcu da yüzde 16,4 yükselerek 85,3 milyar dolara ulaştı.

Bu dönemde, özel alacaklılar başlığı altındaki parasal kuruluşlara olan kısa vadeli borçlar yıl sonuna göre yüzde 18,6 artışla 75,2 milyar dolar, parasal olmayan kuruluşlara olan borçlar yüzde 20,6 yükselerek 69,5 milyar dolar düzeyinde gerçekleşti.

Geçen yıl sonunda 460 milyon dolar olan kısa vadeli tahvil ihraçları, kasım sonu itibarıyla 565 milyon dolar oldu. Aynı dönemde resmi alacaklılara olan kısa vadeli borçlar 133 milyon dolar olarak kayıtlara geçti.

Kısa vadeli dış borç stoku kasım sonu itibarıyla yüzde 45,5'i dolar, yüzde 26,3'ü avro, yüzde 9,3'ü TL ve yüzde 18,9'u diğer döviz cinslerinden oluştu.

Kasım sonu itibarıyla orijinal vadesine bakılmaksızın vadesine 1 yıl veya daha az kalmış dış borç verisi kullanılarak hesaplanan kalan vadeye göre kısa vadeli dış borç stoku 189,0 milyar dolar düzeyinde gerçekleşti. Söz konusu stokun 16,0 milyar dolarlık kısmı Türkiye'de yerleşik bankaların ve özel sektörün yurt dışı şubeleri ile iştiraklere olan borçlarından oluştu.

Borçlu bazında değerlendirildiğinde, toplam stok içinde kamu sektörünün yüzde 20,5, Merkez Bankası'nın yüzde 17,2 ve özel sektörün yüzde 62,3 paya sahip olduğu görüldü.

ABD'deki Halkbank davasında yargıçlardan dikkat çeken yorum

İran'a yönelik yaptırımların delmekle suçlanan Halkbank'ın temyiz başvurusuna ilişkin duruşma Federal Yüksek Mahkemesi'nde görüldü. Duruşma sırasında bazı yargıçlar, bu tür bir davanın ABD'ye karşı misillemelere neden olup olmayacağı yönündeki endişelerini dile getirdi. Mahkemenin, kararını yazılı olarak açıklaması bekleniyor.

ABD Yüksek Mahkemesinin Halk Bankası davasını ele aldığı temyiz duruşmasında bazı yargıçlar, bu tür bir davanın ABD'ye karşı misillemelere neden olup olmayacağı ve ABD'deki eyaletlerin, Çin'e Kovid-19 soruşturması gibi, farklı gerekçelerle yabancı devletlere dava açmasına kapı aralayıp aralamayacağı yönündeki endişelerini dile getirdi.

ABD'de son yargı merci olan Yüksek Mahkeme, Halk Bankasının "Yabancı Devlet Dokunulmazlık Yasası" kapsamında, hakkındaki davanın düşmesi talebiyle yaptığı başvuruyu değerlendirmek için tarafları dinledi.

TARAFLAR DİNLENDİ

"Yabancı Devlet Dokunulmazlık Yasası"nın ceza hukuku davalarına uygulanıp uygulanamayacağı konusunda 9 üyeli mahkemenin tarafların görüşlerini dinlediği ve sorular yönelttiği duruşma bir saatten fazla sürdü.

Yargıç Clarence Thomas, önce Halk Bankası avukatlarına söz hakkı verdi.

Halk Bankası avukatı, New York Güney Bölge Mahkemesinin Halk Bankasını yargılama yetkisi olmadığını ve bankanın "Yabancı Devlet Dokunulmazlık Yasası" kapsamında yargı bağıışıklığının bulunduğunu söyledi.

Duruşma sırasında Halk Bankası avukatına, yüzde 51'lik bir ticari işletme söz konusu olduğunda bankayı bir devlet organı olarak ayırt etmenin herhangi bir yolu olup olmadığı sorusu yönetildi.

Yargıç Amy Coney Barrett ve Neil Gorsuch savcılığa, bu tür bir davanın ABD'ye karşı misillemelere neden olup olmayacağı ve ABD'deki 50 eyaletin Çin'e Kovid-19 soruşturması gibi, farklı gerekçelerle yabancı devletlere dava açmasına kapı aralayıp aralamayacağı sorularını yöneltti.

"ABD'NİN İRAN'A YÖNELİK YAPTIRIMLARINI İHLAL" SUÇLAMASI

"Yabancı Devlet Dokunulmazlık Yasası"nın ceza hukuku davalarına uygulanıp uygulanmayacağı yönünde daha önce istinaf mahkemelerinde farklı kararlar alındığı için Halk Bankasının başvurusunu kabul eden ABD Yüksek Mahkemesi, söz konusu yasanın ceza hukuku davalarını da kapsayıp kapsamadığına karar verecek.

Yüksek Mahkeme, kararını yazılı olarak açıklayacak.

Yüksek Mahkeme, Halk Bankasının başvurusunu haklı bulup lehte karar verirse dava düşecek; aleyhte bir karar alarak federal ve bir üst mahkemenin aldığı kararları onarsa New York Güney Bölgesi Federal Mahkemesinde davanın görülmesine başlanacak.

Bankaya, "ABD'nin İran'a yönelik yaptırımlarını ihlal" suçlaması yöneltiliyor.

Reuters'ın haberi: Merkez Bankası, bankalardan ne istedi?

Merkez Bankası (TCMB) bankalara ilettiği yazı ile düzenlemeleri dolaylı yoldan aşarak ticari kredi maliyetlerini artıran uygulamalara son vermelerini istedi.

TCMB'nin dün bankalara gönderdiği Reuters tarafından görülen yazıda şu ifadelere yer verildi:

"- Gerçekleştirilen denetim faaliyetlerinde, düzenlemeleri dolaylı yoldan aşarak ticari kredi maliyetlerini artırıcı uygulamalara gidildiğine yönelik bulgular tespit edilmiştir.

- Özellikle bazı bankalar tarafından ticari kredilerin kısa sürelerle temdit edilmesi suretiyle, halihazırda azami sınır öngörülmemiş olan 'Yapılandırma, Temdit/Ödeme Planı ve Faiz Değişikliği Ücreti' kalemi çerçevesinde ücret tahsil edildiği saptanmıştır."

Adlarının açıklanmasını istemeyen iki bankacı ise TCMB'nin **"aşırı"** nitelediği ücretlendirmenin genişleyen kredi-mevduat faizi farkından kaynaklandığını ifade etti.

Reuters'a bilgi veren bir bankacı, **"Verdiğimiz kredinin faizi görece düşük, krediyi fonladığımız mevduatın faizi ise yüksek. Mevduat ile kredi faiz makası açıldığı için maliyetler ancak böyle telafi edilebiliyor"** dedi.

Faiz artışı borç kaldıracını daha da yükseltecek

S&P Global, küresel borç stokunun 2022'de 300 trilyon dolarla rekora ulaştığını, finansal kriz öncesinden bile daha yüksek düzeyde olan kaldıracın faiz artışıyla daha da yükselebileceğini söylüyor. Kişi başı ortalama gelir 12 bin dolarken, kişi başına düşen borç 37 bin 500 dolar.

Hükümetlerin, hane halklarının, finans kuruluşlarının ve özel şirketlerin toplam borcu 2022 yılında 300 trilyon dolarla yeni bir rekora ulaşmış durumda. S&P Global tarafından yayımlanan raporda kırılgan ekonomiler, şirketler ve geçim krizleriyle boğuşan hane halklarının borçlarının faiz yükünün de arttığına dikkat çekiliyor. Borçlanılan her doların getirdiği ekonomik katma değer de S&P Global raporuna göre düşüşte.

Kişi başına 12 bin dolar gelir, 37 bin 500 dolar borç düşüyor

Rapora göre kişi başı gelir dünya genelinde ortalama 12 bin dolar düzeyindeyken, kişi başına düşen borç miktarı ise 37 bin 500 dolar. Faiz artışlarıyla daha da ağırlaşması beklenen bu borç küresel GSYH'nin yüzde 349'una denk geliyor. Küresel finansal kriz öncesinde Haziran 2007 itibariyle bile bu oran yüzde 278 düzeyindeydi.

Pandemi destekleri kamu borcunun payını artırdı

Kamu kaldıracı pandemiyle çok yükseldi: Kamu sektörü borçları 2007 yılında küresel GSYH'nin yüzde 76'sına denk gelirken, bu oran özellikle pandemi döneminde hükümetlerin vatandaşlarını desteklemek için açıkladığı harcama paketleriyle yüzde 102'ye yükseldi. Gelişmiş ülkelerde kamu borçlarının kaldıracı daha da yüksek.

Hane halkları ve finans sektörü borç konusunda daha muhafazakar davrandı. Hanehalkı borçlarının kaldıracı 2007'den 2022'ye sadece yüzde 7 artarak yüzde 64'e ulaştı. Finansal sektörün borç kaldıracı ise yüzde 85 düzeyinden değişmedi.

Kaldırıcı düşürmek zor kararlar gerektirecek

S&P Global, borcun bu tehlikeli düzeylerden düşürülmesi için ekonomi yönetimlerinin zor kararlar vermesi gerekeceğini söylüyor. Raporda öne çıkartılan bu zor kararlardan başlıcaları ise şöyle:

Krediler daha dikkatli verilmek zorunda kalacak; aşırı harcamalar azalacak; zorlanan şirketlerin borçları yeniden yapılandırılmak zorunda kalacak; daha verimsiz borçlar silinmek zorunda kalabilir. Dünya Bankası Başkanı David Malpass da geçtiğimiz ay dünyanın en fakir ülkelerinin bazılarının borçlarını ödeyemeyecek durumda olduğuna dikkat çekmiş, borçların düşürülmesi için çağrı yapmıştı.

Faiz artışları bu borca 8,6 trilyon dolar ekleyecek

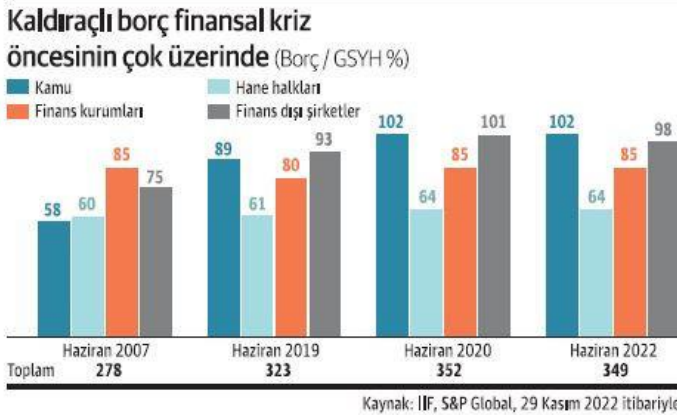
Raporda ayrıca ABD Merkez Bankası (Fed) ve Avrupa Merkez Bankası gibi büyük merkez bankalarının enflasyonla mücadele için faiz artışlarına gitmesinin küresel borcu yüzde 3 daha artıracığı tahmini yer alıyor. S&P Global borçların yüzde 35'inin değişken faizli olduğu varsayıldığında faiz harcamalarının 3 trilyon dolar daha artacağını, sabit faizli borçların geri ödemeleriyle birlikte bu borcun uzun vadede 8,6 trilyon dolar artacağını öngörüyor.

Kaldıraç iyi senaryoda %321'e düşecek

Baz senaryo: Kuruluşun baz senaryosunda toplam borç/ GSYH (kaldıraç) oranı gelecek 8 yılda 2030 sonu itibarıyla Haziran 2022'deki yüzde 349 düzeyinden yüzde 5 artışla yüzde 366'ya ulaşacak. Kamu borçlarının GSYH'ye oranlarında ise kayda değer bir yükseliş görülmeyecek.

Karamsar senaryo: Hükümetlerin popülist talepleri nedeniyle verimsiz borçlardaki artışla küresel borç/GSYH oranı 2030 itibarıyla mevcut düzeylerinden yüzde 12 artarak yüzde 391'e ulaşacak.

İyimser senaryo: Hükümetler ve regülatörler ekonomilerin kaldıraçını düşürmek için adım atarsa borç/GSYH oranı 2030 sonunda yüzde 8 düşüşle yüzde 321'e gerileyebilir. 2019'un ilk çeyreğinde de bu oran yüzde 321'di.

12.000

DOLAR
KİŞİ BAŞI GELİR

37.500

DOLAR
KİŞİ BAŞI BORÇ

Bahçeli'nin seçimin mayısta yapılması talebine AK Parti'den destek

AK Parti Genel Başkan Yardımcısı Hamza Dağ, MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin seçimlerin mayıs ayında yapılmasına yönelik açıklamasına destek verdi. Dağ, "Tatil zamanının başlaması, üniversite sınavları, hac dönemi nedeniyle seçim tarihinin bir nebze güncellenmesi konusu söz konusu olabilir" dedi.

AK Parti Genel Başkan Yardımcısı Hamza Dağ, NTV canlı yayınında gündeme ilişkin değerlendirmede bulundu, soruları yanıtladı.

MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin, seçim tarihiyle ilgili "Mayıs ayı içinde bu işi bitirelim." açıklamasını değerlendiren Dağ, hazıranda seçimlerin yapılmasının hem genele hem de bu seneye dair bazı sorunları barındırdığını belirtti.

Dağ, "Genele dair; hazıranda tatil zamanının başlaması, üniversite sınavların o dönemde olması; diğer taraftan bu senenin hac dönemine rast gelmesi, birçok vatandaşımızın yurt dışında olma durumu sebebiyle seçim tarihinin güncellenmesi noktasında bu konuyu biz de müzakere ediyoruz. Bu konuyu kamuoyu da tartışıyor.

Bugün sayın Bahçeli de ifade ettiler. Dolayısıyla bu şartlardan dolayı seçim tarihinin bir nebze güncellenmesi konusu söz konusu olabilir." ifadesini kullandı.

Erken seçim değil güncelleme

"Erken seçim" ifadesinin kullanılmasından niçin imtina edildiğine ilişkin soru üzerine Dağ şöyle konuştu:

"Bu bir erken seçim değil. Zaten 2023 yılı içinde yapılacak hiçbir seçim, erken seçim olarak nitelendirilemez. Bunu da siyaseti bilen herkes bu şekilde değerlendirir. Muhalefete bakacak olursanız zaten neredeyse 2018 seçimleri geçtiğinden bugüne, hemen her altı ayda bir erken seçim sözlerini ifade ediyorlardı. 2023'te yapılacak seçimin erken seçim olmadığını muhalefet de bilir ve zaman zaman bunu da ifade ediyorlar. Onun için bu, tamamen seçim tarihinin güncellenmesidir. Oluşan şartlar, ortaya çıkan tablo bu duruma göre seçim tarihinin güncellenmesidir."

Seçim tarihinin belirlenmesi sürecinin nasıl işleyeceğiyle ilgili soru üzerine Dağ, Meclisin seçim kararı alabilmesi için 360 milletvekilinin oyunun gerektiğini, muhalefetin açıklamalarından mayısta olabilecek bir seçim tarihi güncellemesine destek vermeyeceklerinin anlaşıldığını dile getirdi.

Dağ, "Meclisten şu anki tabloda böyle bir durum oluşmayacağı gözüktüğüne göre, Cumhurbaşkanı da bu konuda bir karar alabilir" dedi.

Seçim tarihiyle ilgili bir kararın Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nde ilk kez uygulanacağını da anımsatan Dağ, "Bunun Anayasa'da karşılığı var. Cumhurbaşkanımız bu konuda bir seçim kararı aldığı zaman bu kamuoyuyla paylaşılacaktır" diye konuştu.

AK Parti'den EYT açıklaması: Maaşlarını en geç mart ayında alacaklar

AK Partili Akbaşıoğlu, EYT düzenlemesinin haftaya Meclise sunulabileceğini belirterek, "En geç mart ayında EYT'li kardeşlerimiz maaşlarını alacak." dedi.

Haber Merkezi

AK Parti Grup Başkanvekili Muhammed Emin Akbaşıoğlu, emeklilikte yaşa takılanlarla ilgili (EYT) açıklamalarda bulundu.

Bakanlığın EYT ile ilgili teknik çalışmayı tamamladığını belirten Akbaşıoğlu, "Sözleşmelilere kadro düzenlemesinden sonra EYT düzenlemesini muhtemelen önümüzdeki hafta Meclise sunacağız. En geç mart ayında EYT'li kardeşlerimiz maaşlarını alacak." dedi.

GAP'ta hedefler neydi sonuç ne oldu?

Ali Ekber YILDIRIM

18 Ocak 2023 Çarşamba

Cumhuriyet tarihimizin en büyük entegre projesi olarak adlandırılan Güneydoğu Anadolu Projesi'ndeki (GAP) son duruma bakınca Türkiye'nin tarımdaki potansiyelini yeterince değerlendiremediğini bir kez daha ortaya çıkıyor.

Ziraat Mühendisleri Odası Şanlıurfa Şubesi'nin "2022 GAP/Güneydoğu Anadolu Projesi Son Durum Sonuçları ve Öneriler" başlığı ile yayınladığı önemli bir rapor var. Su Kaynaklarını Planlama, Su Yönetimi ve Kalkınma Üzerine Fikir İşçisi Dr. Hüseyin Demir ile Ziraat Mühendisleri Odası Şanlıurfa Şube Başkanı Abdullah Melik tarafından hazırlanan raporda bugüne kadar yapılan çalışmalar, elde edilen sonuçlar ve geleceğe ilişkin yapılması gerekenler ayrıntılı olarak yer alıyor.

GAP'ta ilk çalışma Atatürk'ün emriyle başladı

Güneydoğu Anadolu Projesi'ni "GAP Master Plan, Bölge Kalkınma ve Eylem Planları kapsamında ele alan ve önemli bilgiler içeren raporu özetleyerek paylaşıyorum:

Güneydoğu Anadolu'nun toprak, su, iklim gibi doğal ve insan varlığı ve becerileri gibi beşeri kaynaklarını değerlendirerek bu yörede yaşayan insanlarımızın gelir düzeyini ve yaşam kalitesini yükseltmeyi, bölgelerarası gelişmişlik farklılıklarını gidermeyi ve ulusal düzeyde ekonomik gelişme ve sosyal istikrar hedeflerine katkıda bulunmayı amaçlayan GAP'ın temelleri; Ulu Önder Atatürk'ün emirleriyle 1935 yılında Fırat Nehri'nin enerji potansiyelinin ölçümüyle atılmıştır. 1980'li yıllarının ortasına kadar Fırat ve Dicle alt havzalarında ayrı ayrı yürütülen plan ve proje faaliyetleri birleştirilerek GAP adını almış ve Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) 1989 yılında "GAP Master Planı"nı hazırlatmıştır. GAP Master Planı ile 2005 yılına kadar Fırat-Dicle Havzası'nda sulama ve hidroelektrik enerji üretimine yönelik toplam 13 proje paketi ile 22 baraj ve 27 milyar kilovat saat elektrik üretecek 19 hidroelektrik santralinin yapılması ve yaklaşık 1,7 milyon hektar tarım alanının sulamaya açılması öngörülmüştür. Master plan GAP bittiğinde 3,8 milyon insanın iş bulacağını, yıllık 2,2 milyar dolar enerji ve 2,1 milyar dolar tarımsal gelir elde edileceğini hesaplamış ve

dolaylı faydalarıyla birlikte kişi başı gelirin yüzde 209 ve Gayrisafi Bölgesel Hasıla'nın yüzde 445 artacağını öngörmüştür.

1. GAP Bölge Kalkınma Planı (2002-2010)

GAP yatırımlarındaki gecikmeler, kalkınma felsefesinde sürdürülebilirlik, bütüncül yaklaşım, sosyal konulara ağırlık verme gibi yeni yaklaşımlar projenin topyekûn ele alınarak Bölgesel Kalkınma Planı'na dönüştürülmesini ihtiyacı ortaya çıkarmıştır. GAP İdaresi yurtdışında bulduğu hibe ile bünyesindeki ve dışarıdan sözleşmeli uzmanların oluşturduğu planlama ofisi kurmuş, iki yılı aşkın sürede 40'a yakın delegasyonunda içinde bulunduğu çok kapsamlı ve nitelikli "GAP Bölge Kalkınma Planı" hazırlamıştır. Yüksek Planlama Kurulu'nun 2002 yılında aldığı kararla yürürlüğe giren Planda sulanabilir arazi 2,1 milyon hektara çıkarılmıştır. Kalkınma Planı sonu olan 2008'de sulamaya açılan alan 300 bin hektardır. Gerçekleşme oranı yüzde 16,4'tür.

1. GAP Eylem Planı(2008-2012)

Hükümetler GAP'ı siyasal amaçlar için özel proje olarak görmesine rağmen geçmişten gelen alışkanlıklarla/tercihlerle GAP'ın ihtiyaç duyduğu finansmanı ülke yatırım bütçesinden alan ve nüfus oranı olan yüzde 10'undan bile daha az bütçe ayırmıştır. Gecikmeler ve beklenen faydalara ulaşılmaması gerçekçi bir eylem plana ihtiyacı ortaya çıkarmıştır. Ekonomik Koordinasyondan Sorumlu Başbakan Yardımcısı'nın koordinasyonunda 5 gelişme ekseninde ilgili kurum ve kuruluşların işbirliği ve sorumluluklarının tanımlandığı, 5 yıllık bütçe ihtiyaçlarının netlik kazandığı 1. GAP Eylem Planı 2008'de uygulamaya konulmuştur. GAP Eylem Planı, su kaynağı hazır olan ve inşaatına başlanılmış veya projesi hazır olan 1,06 milyon hektar arazinin sulanmasının hedeflendiği kamuoyuna sunulsa bile; plan detaylarında gerçekte 650 bin hektarın sulanması, kalan 410 bin hektar alanın sadece sulama ana kanal inşaatının tamamlanması öngörülmüştür. Eylem Planı'nın açıklandığı Nisan 2008'de GAP'a başlanalı 18 yılı geçmiş ve bu zaman diliminde eski sulamalar dahil ancak 300 bin hektar alan sulamaya açılmıştı. İlave 500 bin hektar alanın 5 yılda açılması, finansmanı bulunsa bile uygulama projelerinin olmaması nedeniyle hayaldi. Bu dönemde ülke yatırım bütçesinin yüzde 13-14 payı GAP'a ayrılmış ve mevcut sulama alanına 5 yılda 124 bin hektar alan ilave edilerek 397 bin hektara ulaşılmıştır.

2. GAP Eylem Planı (2014-2018)

1. Eylem Planı'nın sona erdiği 2012'den 2 yıl sonra 2. GAP Eylem Planı hazırlanmıştır. İlk Eylem Planı'na ilave olarak müstakil 3-15 bin hektar sulama alanına sahip barajların inşaatlarının tamamlanması ve yeni pompaj ve cazibe sulama şebekelerinin inşaatlarına başlanması hedeflenmiştir. Eylem planı sonunda bölgede 1,06 milyon hektar alanın sulamaya açılması planlanmıştır.

2020 yılı sonu itibarıyla 598 bin hektar alan sulamaya açılmış ve 141 bin hektar alanda da sulama şebeke inşaatı devam etmektedir.

1. GAP Bölge Kalkınma Programı-Eylem Planı (2021-2023)

GAP İdaresi kurumsal hedef ve programlarını içeren Stratejik Plan gibi görülebilecek GAP Bölge Kalkınma Programı adlı Eylem Planı'nı 2021-2023 için devreye koymuştur. Bu plan kuruma özgü olduğundan GAP'ta beklenen fayda hedeflerine ulaşılması için gereken diğer faaliyetleri GAP İdaresi ölçeğinde ele almaktadır. Sulama yatırımları 2. GAP Eylem planı öngörülerine göre devam etmektedir.

Yukarıda dönemsel olarak Master, Kalkınma, Eylem, Program gibi plan isimlendirmeleriyle hedefler konulan ve uygulanmaya çalışılan GAP Projesi'nin sulama yatırımları boyutunda hiçbir hedefi tutmayan projenin daraltılmış 2. GAP Eylem Planı hedefi olan 1 milyon 70 bin 355 hektar sulama alanının bitiş zamanı 2018 yılı sonu olmasına rağmen 2020 yılı sonunda ancak 600 bin hektar alana ulaşılmıştır. İnşaatı devam eden sulama alanı 140 bin hektardır. Bunda en büyük neden GAP'a ayrılan bütçe olanaklarıdır. Devlet yatırım bütçesinden GAP'ın aldığı paylar yıl bazında yüzde 5 ila yüzde 14'tür. Yatırım bütçesinden alınan bu paylar başta enerji olmak üzere diğer altyapılara harcanmıştır.

Uygulama sonuçlar ne oldu?

GAP bölgesindeki sulama oranları tesislerin yeniliği, sulamaya olan doğal ihtiyaç ve başka istihdam olanaklarını olmaması, ortalama işletme büyüklüğünün fazlalığı nedeniyle tarımın nispeten ekonomik olması sebebiyle diğer bölgelerden yüksektir.

Ancak sulama şebekelerinin projelendirilmesindeki bitki deseninden ayrılarak monokültür diyebileceğimiz ağırlıklı hububat, pamuk, ikinci ürün mısır yetiştiriciliği nedeniyle sulama suyu temin yüzdesi diğer bölgelere göre yüksek olsa dahi bu bölge için düşüktür.

Şanlıurfa sulamalarının büyük bir kısmını oluşturan Şanlıurfa-Harran Ovaları sulaması Yukarı Harran ve Akçakale YAS (Yeraltı Suyu Sulaması) 157 bin hektar daha geniş alanı kapsamaktadır ve 2021 yılında ürün deseni yüzde 122 yoğunlukta gerçekleşmiştir.

Ağustos; ürün yoğunluğu yüzde 67.5'i pamuk ve yüzde 22'si ikinci ürün mısırla sulama suyuna en fazla ihtiyaç duyulduğu aydır. Bu dönemde drenaj kanallarından takviyeler, sulama kanallarının kapasitesini artıracak ilave duvar örmelere rağmen sulama suyu ihtiyacının ancak yüzde 55-60'ı karşılanabilmektedir. Buna rağmen; gelecekte kötü sonuçları ortaya çıkaracak drenaj yetersizliği nedeniyle su tablasından beslenmeyle verimler ülke ortalamasından yüzde 20-25 daha fazladır.

GAP; tarımın başkenti ve ihracatın üssü olacak, tarımdan 2,5 milyar dolar yıllık gelir gelecek ve üreten, girdi temin eden, işleyen, pazarlayanla 3, 5 milyondan fazla insana iş bulacak diye projelendirilmişti. Sabah hasat edilen taze meyveler, sebzeler işlenecek, paketlenecek ve akşamında İstanbul, Frankfurt, Londra, Dubai'ye uçakla ihraç edilecekti. Şanlıurfa'da kargo ağırlıklı Şanlıurfa GAP Uluslararası Havalimanı

inşa edildi. Ancak 1 kilo ürün gönderilemedi. Çünkü yalnız kalan üreticiler yerel koşulları dikkate alarak mono kültür tarımı yapmak zorunda kalmışlardır. Bunda toprak dağılımındaki dengesizlikte önemli bir nedendir.

Toprak dağılımındaki adaletsizlik

Harran Ovası genelinde ailelerin yüzde 58,5'i topraksız, en geniş toprağa sahip ailelerin yüzde 5'i toplam toprakların yüzde 27,5'ine sahiptir. Bu gerçekler potansiyelden faydalanma oranını düşürdüğü gibi, gelir düşüklüğü nedeniyle modern tarım tekniklere geçişleri engellemektedir. Toprakta alkalilik, tuzluluk, yüksek taban suyu problemleri, mücadelesi giderek pahalılaştıran yabancı ot ve zararlı salgınlarına neden olmaktadır. Harran'ın ürün deseni tarımsal mekanizasyon ağırlıklı olduğu için kısa zamanda yapılması gereken bakım işlerine daha güçlü, daha fazla miktarda traktör ve alet- ekipmana ihtiyaç duyulmaktadır. Bu da atıl kapasiteye ve ölü sermaye yatırımlarına neden olmaktadır. Öte yandan kısa dönemlere dağılmış işgücü talepleri nedeniyle toprak sahiplerinde atıl işgücü olmakta ve az topraklı-topraksız aileler sürekli iş bulamadıklarından evlerinden-yurtlarından uzak diyarlara mevsimlik gezici işçi olarak, bir yılda ortalama 2 ile 5 ayrı yere gitmektedir.

GAP'ta sulama için öneriler

1- Devlet; ekonomisi kadar gıda güvenliğini, nüfus stabilizasyonu, istihdam, sınır ve iç güvenliğini de dikkate alarak sulama yatırımlarına hız vermelidir. GAP'ta 1,2 milyon hektar arazi sulamayı beklemektedir. GAP'ta sulama yatırımlarının tamamlanması yani kalan 1,2 milyon hektar arazinin suya kavuşması için 15-20 milyar dolar yatırıma ihtiyaç vardır.

2- Ortalama 3 yılda bir mutlak orta ve şiddetli tarımsal kuraklık yaşayan GAP bölgesinde gıda güvenliğini temin etmek için 2. ve 3. kademe pompaj gibi sulama yatırımlarından vazgeçilmemelidir. Sulama ekonomisini temin etmek başlangıçta tahıllarda tamamlayıcı sulama ve mera sulamasına önem vermeli, zamanla damla sulamayla birlikte meyvecilik, zeytin ve bağcılığı üretim zincirinin tüm unsurlarıyla desteklemeli, teşvik etmeli, zorlayıcı önlemler almalıdır.

3- Sulama ücreti ödenemeyecek kadar yüksek, israf edilecek kadar düşük olmamalıdır. Sulama ücreti gerçekçi olarak belirlenmeli, sulu tarım alanlarında çiftçiler başka kanallardan desteklenmelidir. Su ücretleri her sulama ayrı ayrı değerlendirilmeli ve destekleme-teşvikler sulama özeline göre yapılmalıdır. Su ücretlerine çiftçi katılım oranı il/ilçenin sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi dikkate alınarak belirlenebilir. Suyun tasarruflu kullanılması için su ücretlendirmesini açık kanal şebekelerinde sulama sayısı ve süresine ve borulu şebekelerde kullanılan su hacmine göre yapmalıdır.

4- Kamulaştırma ve su kaynağı yatırımları hariç açık kanallı sulama şebekeleri hektar başına 10-12 bin dolar ve borulu şebekeler 12-15 bin dolar yatırımla gerçekleştirilmektedir. Bu yatırımlar işlevsiz hale gelemez. Mevcut sulamaların altyapı

eksikleri giderilmeli, eski sulamalar modernize edilmeli, sulama alanları toprakları başka amaçlar için kullanılmamalıdır. Toprak kanunundan taviz verilmemelidir.

5- Sulu tarım alanlarında sürdürülebilirliği sağlayabilmek için ayrılmaz parçası olan hayvancılık özendirilmelidir. Toprak ve su kaynaklarını, geliştirecek ve koruyacak otluk, yemlik, dane ve yağlık baklagil ekimlerini özendirmelidir.

6- GAP gibi entegre kalkınma projeleri yetki ve sorumluluğu belirlenmiş politik desteği ve kurumsal, teknik ve finansal yeterliliği olan bir kuruluşla (yarı veya tam özerk olabilir) yönetilmeli/yönlendirilmelidir.

7- Kapitalizmin "Kırleten öder/ kullanan öder" ezberinin kalkınma çabalarında işlemediğinin farkına vararak; sermaye sahiplerinin, sanayicilerin ve diğer lobilerin tarıma olan tahakkümlerine boyun eğilmemeli, geleceğimiz için tarım desteklenmelidir.

GAP'ın önemi

GAP Bölgesi; ülkemizin yüzde 9,7 alanında (75 bin kilometrekare, 7,5 milyon hektar) 9 milyon insanın yaşadığı Kilis, Gaziantep, Adıyaman, Şanlıurfa, Mardin, Diyarbakır, Batman, Siirt ve Şırnak illerini kapsamaktadır. Çoğu yüksek platolar olmak üzere düzlüklerden oluşan verimli bölge topraklarının 3,2 milyon hektar arazisinde işlemeli tarım yapılabilmektedir. Bölgede ülke yüzey sularının %30,4'ü (yıllık 56 milyar metreküp) ve yeraltı suyu miktarının % 21,7'sine (yıllık 5 milyar metreküp) sahiptir. Harran, Ceylanpınar gibi güneydeki ovalarda 300 güne kadar uzayan yetiştirme periyoduyla iki yılda 5 ürün yetiştirilebilecek bir iklim sahip. Bölgeye; "Yukarı Mezopotamya" ve yaygın olarak "Bereketli Hilal" adı verilmektedir.

Konut kredisinde paketler güzel de, ipotekli ve ilk el satışlar niye dipte?

Alaattin AKTAŞ

18 Ocak 2023 Çarşamba

✓ O kadar çok konut kampanyası yapıldı ki sayısını unuttuk. Kamu bankaları devreye sokuldu, düşük faizli krediler verildi. Sonuç; ipotekli konut satışı geçen yıl en düşük düzeye indi ve eğilim azalma yönünde.

✓ Fiyatlar öylesine yükseldi ki, uygun koşullu kredi olsa bile özellikle sıfır konuta yaklaşmak mümkün değil. Sonuç; ilk el konut satışı da dipte

Adeta canımız sıkıldıkça ya da birilerinin elinde satılmayı bekleyen konut biriktikçe veya siyaseten gerekli gördükçe kampanyalar başlattık; sözüm ona uygun koşullu krediler açtık. Zaman zaman tuttuk dar gelirli kesim için güzel ambalajlı projeler geliştirdik...

Peki sonuç; pek mesafe alınamamış. Kredi kullanımı yoluyla, yani ipotekle gerçekleştirilen konut satışı tüm yılların en düşük düzeyine inmiş.

TÜİK dün Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün 2022 yılına ilişkin konut satış verilerini açıkladı.

Geçen yıl 1 milyon 486 bin konut satılmış ya da alınmış. Artık hangi açıdan bakarsanız, öyle okuyabilirsiniz. Geçen yılki satış, 2020 ve 2021 ile hemen hemen aynı düzeyde.

Önemli olan ilk satış

Konutta toplam satış ya da alış sayısı çok önemli midir, tartışılır; bana göre toplam satışın pek önemi yok. Önemli olan ilk el satışlardır. Hep aynı örneği veriyorum, otomobilde hiç ikinci el satışlar izlenir mi? Önemli olan sıfır araç satışlarıdır çünkü.

Konutta da durum aynı. İnşaat sektörünü sürükleyecek olan ilk el konut satışlarıdır.

İşte ilk el satışlarla ipotekli satışlar arasında da bir ilişki var. Çünkü kredi kullanmaksızın konut almak zor da, ilk el konut almak çok daha zor.

Son üç yıl bu açıdan çok tipik...

Biraz önce belirttim; bir kere son üç yıldaki konut satışı aynı düzeyde.

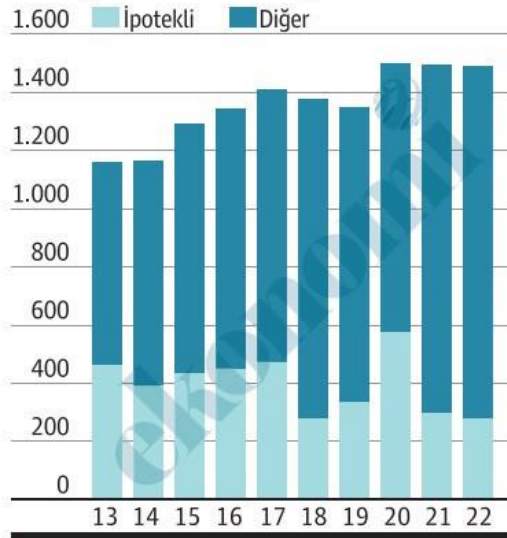
Bu üç yıldaki ilk el konut satışının toplam satışa oranı şimdiye kadarki en düşük düzeyde.

2020-2022 dönemindeki toplam satışın yüzde 30-31'ini ilk el konutlar oluşturdu. İlk el satışların toplamdaki payı 2019'da yüzde 38, 2013-2018 döneminde ise yüzde 45-47 dolayındaydı. Yani ilk el konutun toplamdaki payı yüzde 45'lerden yüzde 30'lara düştü.

Satış şekline göre (Bin adet)

Satış durumuna göre (Bin adet)

Yıllara göre konut satışı (Bin adet)

	Toplam Satış	Şekle göre		Duruma göre	
		İlk el	İkinci el	İpotekli	Diğer
2013	1.157	529	628	460	697
2014	1.165	542	624	390	776
2015	1.289	599	691	434	855
2016	1.341	632	710	450	892
2017	1.409	660	750	473	936
2018	1.375	652	724	277	1.099
2019	1.349	512	837	333	1.016
2020	1.499	470	1.030	573	926
2021	1.492	462	1.030	295	1.197
2022	1.486	460	1.026	280	1.205

Gerilemenin nedeni

Toplam satışta ilk el olanların payının böylesine belirgin olarak azalmasının altında iki temel etken yatıyor. Birincisi ilk el konutların yanına fiyat yönünden yaklaşılmaz oldu.

Fiyatlar genel olarak çok arttı ama ilk el konutların fiyatı adeta uçtu! Dolayısıyla ilk el konutlar için kredi çok daha önemli hale geldi.

Geldi de krediyi ara ki bulasın, buldun uğraş ki alabilesin!

İpotekli satışların toplam satışa oranı 2013-2017 döneminde yüzde 30'un üstündeydi. Öyle ki bu oran 2013'te yüzde 40'a dayanmıştı. 2018 ve 2019'da krediye ulaşmak adeta mümkün olmaktan tümüyle çıkınca ipotekli satışların payı yüzde 20 ve yüzde 25 oldu.

Kamu bankaları ne güne duruyordu; 2020'de yüzde 0.64'e kadar çekilen faizle birlikte ipotekli satılan konutların toplamdaki payı bir anda yüzde 38'e fırladı.

Ancak son iki yıl **düşük faizli kredinin adı var, kendi yok** durumu oluşunca ipotekli satışların payı yüzde 19-20 ile şimdiye kadarki en düşük düzeye indi.

İlk-ikinci el neredeyse eşitti

Geçen yılki yaklaşık 1.5 milyon satışın 460 bini ilk el, 1 milyon kadarı da ikinci el konutlardan oluşuyor. Geçen yılki ilk el konut satışı, tüm Türkiye'yi kapsayacak şekilde 2013'ten bu yana tutulmakta olan istatistiklere göre en düşük satışa işaret ediyor. Toplam satışta olduğu gibi ilk elde de son üç yıl hemen hemen aynı ama geçen yılki en düşük.

Oysa 2013-2018 yıllarında ilk el konut satışı ikinci eli neredeyse yakalamıştı. Hele 2016, 2017 ve 2018 yıllarında ilk el konut satışı rekor düzeydeydi.

Bunca yıl çözüm üretilemedi

Hep altını çiziyorum, eğer herhangi bir konuda peş peşe önlemler açıklanıyorsa, belli ki önceki önlemler ya eksik ya işe yaramamıştır, dolayısıyla yeni bir arayış vardır.

Konutta da aynı durum geçerli...

Yeni yeni adlarla üç beş ayda bir paket açıklanıyor. Sonuç ne; işte verileri aktardım.

Kredi kullanılarak alınan konutların oranı dip yapmış!

İlk el konut satışları dip yapmış!

Sorun artık ucuz krediyle çözülebilir olmaktan çoktan çıktı da bu görmezden geliniyor. Şu günlerde başvurusu yapılmakta olan yeni kampanyadan yararlanabilecek hanelerin oranı nedir ki... Bırakın düşük faizli krediyi, sıfır faizli kredi açsanız bile geniş bir kesim bu fiyatlardan konut alabilme olanağını çoktan yitirdi.

Sorun çok büyük de görmek isteyene, görebilene...

Abdulkadir Selvi

Akşener, cumhurbaşkanı adayı olarak kimi önerecek?

6'lı Masa'nın adı şimdiden kriz masasına çıktı.

6'lı Masa kurulalı 1 yıl oldu. Ortalama her iki ayda bir kriz yaşandı. Ama masayı krizlerin anası bekliyor. Çünkü 6'lı Masa şubat ayında cumhurbaşkanı adayı belirlemek ve milletvekili pazarlığı için toplanacak.

Kemal Kılıçdaroğlu cumhurbaşkanı adayı. Kılıçdaroğlu'nun hedefi 6'lı Masa'nın ortak adayı olmak. Onun için Ahmet Davutoğlu'nun çıkışlarına, Ali Babacan'ın meydan okumalarına sabrediyor.

KILIÇDAROĞLU KARARLI

Masadan ortak cumhurbaşkanı adayı olarak çıkmak için sabredecek. Küçük partileri ikna etmek için milletvekili listelerini koz olarak kullanacak. Ama buna rağmen masayı ortak adaya ikna edemezse CHP'nin cumhurbaşkanı adayı olacak. Çünkü Kılıçdaroğlu, cesur olmazsa cumhurbaşkanı adayı olamayacağını görüyor.

SEÇİM AFİŞLERİNDEKİ ADAY

İYİ Parti cephesindeki gelişmeler Kılıçdaroğlu'nu üzecek gibi.

Çünkü Akşener, Kılıçdaroğlu'nun ortak adaylığına yanaşmıyor. Kılıçdaroğlu ile girilecek seçimin kazanılamayacağına inanıyor. Peki Akşener'in adayı kim? İYİ Parti'nin seçim afişleri adayın kim olduğunu göstermiyor mu?

Akşener hem seçim afişinde hem hazırladığı videoda adayının İmamoğlu olduğu mesajını veriyor. Ayrıca bunu ben söylemiyorum. CHP'liler söylüyor. İYİ Parti'nin seçim afişlerinden artık Akşener'in masaya Ekrem İmamoğlu ismini getireceğinden emin olmuşlar. "Akşener'in masaya İmamoğlu önerisiyle geleceği belli oldu" diyorlar.

KILIÇDAROĞLU'NUN KARŞI HAMLESİ

Peki Kılıçdaroğlu bunu kabul edecek mi? Kılıçdaroğlu, Akşener'in elini görmüş, ona göre karşı hamle yapmaya hazırlanıyor. Akşener masaya İmamoğlu ismini önerirse Kılıçdaroğlu'nun, "CHP'nin adayı benim, İmamoğlu'nu düşünüyorsanız CHP'den istifa eder. Siz aday gösterirsiniz. O zaman ilk tura çoklu adayla gideriz" demesi bekleniyor.

BAŞÖRTÜSÜNDE TAKTİK SAVAŞI

AK Parti ve MHP'nin başörtüsüyle ilgili anayasa değişikliği önerisi yarın komisyonda görüşülmeye başlanacak.

Başörtüsü konusu Kılıçdaroğlu'nun meydan okuması üzerine yeniden gündeme geldiği için muhalefet açısından bir turnusol kâğıdına döndü. Cumhurbaşkanı Erdoğan muhalefete anayasa değişikliğini birlikte yapmak için çağrıda bulundu. Aksi takdirde referanduma gidileceğini söyledi.

İYİ PARTİ'NİN TEKLİFİ

Erdoğan'ın muhalefet kartını masaya sürmesi İYİ Parti'yi telaşlandırdı. Konu 6'lı Masa toplantısında gündeme geldi. Gelineen noktada İYİ Parti bir teklif hazırladı. İYİ Parti'nin teklifi sadece başörtüsüyle ilgili düzenlemeden oluşuyor. Aile ile ilgili düzenleme yer almıyor. Teklifte, "Dini inancı" ibaresi ile "tercihi" kelimesi çıkarılıyor. CHP ile İYİ Parti arasında bir anlaşmaya varıldı. Anayasa Komisyonu'ndaki görüşmeler sırasında İYİ Parti tarafından bir önerge ile değişiklik teklifi verilecek. CHP de bunu destekleyecek.

AK PARTİ NE YAPACAK?

Bu durumda AK Parti ne yapacak? AK Parti'nin kendi teklifinin arkasında durması bekleniyor. Bu durumda muhalefetin teklifi komisyonda reddedilir. Sonuç ne olur? Muhalefet hayır demeye hazırlanıyor. Anayasa değişikliğinin referanduma gitmemesi için Meclis'te engellemek istiyorlar. Ama Erdoğan'ın meydanlarda "Bunlar başörtüsüne destek vermekten kaçtılar" demesinden korktukları için kendilerine bir gerekçe hazırlıyorlar.

SEÇİMLER NE ZAMAN YAPILACAK

Bu ülkede seçim tarihi ilan edilecekse bunu ancak Devlet Bahçeli yapar gibi bir teamül oluştu. MHP Lideri, muhalefete, "Uzlaşarak Türkiye'yi birlikte seçime taşıyalım, mayıs ayı içinde bu işi bitirelim" diye çağrı yaptı.

Peki muhalefet uzlaşmaya yanaşacak mı? Hayır. Bu durumda geriye Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın seçim kararı alması kalıyor. AK Partililer buna seçimlerin güncellenmesi diyorlar. Peki bir takvim konuşuluyor mu?

SEÇİM TARİHİ

İki tarih var. 7 Mayıs ya da 14 Mayıs. Ama 14 Mayıs daha güçlü bir seçenek. Bu durumda Cumhurbaşkanı Erdoğan 13 Mart Pazartesi günü seçim kararı aldığı takdirde 60 gün içinde seçimlere gidilmesi gerekiyor. O da 14 Mayıs tarihine denk geliyor.

EMİNE ERDOĞAN'IN MÜCADELESİ

Sıfır Atık Hareketi'ni başlatıp küresel bir değer haline getirmeyi başardı Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın eşi Emine Hanım. Onun yürüttüğü başarılı diplomasi sayesinde BM tarafından 30 Mart Dünya Sıfır Atık Günü olarak kabul edildi.

Sıfır Atık Hareketi'nin beşinci yılı münasebetiyle düzenlenen program kapsamında Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'ndeydik. Bu kadar yabancı misyonu ilk kez bir arada gördüm. Sıfır Atık'la ilgili programa 90 ülkenin misyon şefleri, uluslararası kuruluşların temsilcileri katılmıştı. Bu da dünyanın sıfır atık hareketine verdiği önemi gösteriyor.

BM GENEL KURULU'NA HİTAP

Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Emine Hanım'ın 30 Mart'ta BM Genel Kurulu'na hitap etmesi için çalıştıklarını söyledi. Madem 30 Mart'ın BM tarafından Dünya Sıfır Atık Günü olarak kabul edilmesini sağladı, BM kürsüsünden dünyaya hitap etmeyi de hak ediyor.

MURAT KURUM'UN AÇIKLAMASI

Sıfır atıkla ilgili çalışmalarda önemli katkısı olan Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum, Sıfır Atık Hareketi sayesinde 30 milyon ton atığın dönüştürüldüğünü, bu sayede 347 milyon ağacın yok olmaktan kurtarıldığını anlattı. "Türkiye sıfır atıkta dünyaya rol model olmaya hazırdır" dedi.

SIFIR ATIK DANIşMA KURULU

30 Mart tarihinin BM tarafından Dünya Sıfır Atık Günü olmasını sağlayan Emine Erdoğan ise konuşmasında yeni bir müjde verdi. “BM bünyesinde tesis edilecek Sıfır Atık Danışma Kurulu ile, Sıfır Atık Projesi’yle ilgili tecrübelerimizi dünya ile paylaşmaya hazırız” dedi.

Program sıfır atıkla ilgili olunca müzik grubu da farklıydı. Kemani, çellosu, gitarı, flütü, perküsyonu, saksafonu çöpten toplanan malzemelerden yapılmış olan orkestra, Paraguay müziğinden esintiler taşıdılar.

Esfender KORKMAZ

Bu krizden nasıl çıkarız? (2)

18 Ocak 2023 Çarşamba

Dün bu köşede, eğer IMF ile anlaşırsak, krizden çıkış için dalgalı kur politikasından yarı sabit kur politikasına geçmemiz gerektiğini önermiştim.

2.Reel faiz politikası uygulanacaktır.

Yarı sabit kur sistemi uygulamasında, reel faiz politikası zorunludur. Yarı sabit kur politikasına paralel olarak reel faiz üç açıdan önemlidir;

*Reel faiz verilerek, Türk Lirası yeniden millî para yapılacaktır. Halen piyasada, vadeli işlemlerde, sözleşmelerde döviz kullanılması, TL'yi ikinci para konumuna düşürdü.

*Eksi reel faiz nedeni ile TL'den kaçış ve dövize talep yüksek olacağından, yarı sabit kur politikası ile kuru tutmak mümkün olmayacaktır.

*Bir yandan yarı sabit kur politikası öte yandan eksi reel faiz olursa karaborsa fiyat oluşur.

Eksi reel faiz, tüketimi artırır. Çünkü tüketicinin fırsat maliyeti olan faiz maliyeti düşüktür. Bu durumda millî paradan kaçış hızlanır. Mal ve hizmet arzını aynı zamanda ve aynı oranda artırmak imkanı olmadığından iç talep ve ithalat talebi artar. Enflasyon ve dış açıklara neden olur.

Buna karşılık eksi reel faiz yatırımların maliyetini düşürür ve eğer güven unsuru gibi diğer şartlar uygunsa yatırımları teşvik eder. Ancak Türkiye şartlarında yatırım yapılmıyor. Çünkü yatırım ortamı bozuktur.

Reel faiz uygulamasında; reel faizi, Merkez Bankası gösterge faizi ile makul seviyede tutmak mümkündür.

Reel faiz uygulaması yatırım iştahını azaltabilir. Bu durumda faiz teşviki verilecektir.

Yatırımlara faiz teşviki merkezi hükümet tarafından değil, her ilin kaynak varlığına ve sektörel bazda ihtiyacına göre, o ilin Ticaret Odası, Sanayi Odası, Ziraat Odası, yerel belediye ve ildeki üniversiteler tarafından oluşturulacak bir heyet tarafından seçilen projelere verilmelidir. Faiz farkını Hazine karşılamalıdır.

Yatırım faiz teşviki, yatırımın tamamlanıp işletmeye açılması halinde bir defada kamu veya özel kredi veren bankaya aktarılacaktır.

3.Merkez Bankası bağımsızlığı yasal teminat altına alınacaktır.

Merkez Bankası kanununda, **Merkez Bankası'nın** temel görevi;

***Fiyat istikrarını sağlamak,**

***Hükümetle birlikte Türk lirasının iç ve dış değerini korumak** için gerekli tedbirleri almaktır.

Ancak Türkiye gibi siyasi popülizmin tavan yaptığı şartlarda Merkez Bankası bağımsızlığı her zaman risklidir. Siyasi süreç yoluyla Merkez Bankası'nın popülizm için kullanılması, banka fonksiyonlarının tamamıyla bitmesi demektir. İş yapamaz duruma gelmesi demektir. Bunun için zaruri hallerde Merkez Bankası'na hükümetin veya cumhurbaşkanının müdahalesi gerekirse bunu, Meclis'in üçte iki çoğunluk kararına bağlamak gerekir.

4.Popülizm önlenecektir.

Bütçeden popülist harcamalar kaldırılacak ve bu fonların kamu altyapı yatırımlarına ayrılacaktır. Popülist harcamaların çarpan etkisi ve toplam talebi artırıcı etkisi, cari harcamalar ve yatırım harcamaları çarpan etkisinden daha yüksektir. Ayrıca popülist harcamalar ile mal ve hizmet üretimi yapılmıyor. Arz-talep dengesi bozuluyor.

Bu çerçevede bütçeden **"Hane Halkına Yardımlar (I)"** ve **"Hane Halkına Yardımlar (II)"** kaldırılıp bu ve benzeri yardımlar, engellilere yardımlar, yüksek öğrenim kredileri, halkı daha yakın tanıyan mahalli idareler tarafından bütçeden aktarılacak fonlarla yapılması sağlanacaktır.

Varlık Fonu kaldırılacaktır. Devlete ve sonuç olarak Millete ait bir fon, yine millet tarafından yani Parlamento adına Sayıştay tarafından denetlenemiyor. Bu nedenle bu fon popülizm için örtülü ödenek gibi kullanılıyor. Dahası oluşumu itibarıyla dünyadaki, petrol geliri fazlası gibi fonlardan farklıdır. Kurumsal devlet yapısı ve düzenine aykırıdır. Revizyon edilemez. Doğrudan kapatılacaktır.

Kamu-özel işbirliği anlaşması iptal edilecek, yerine gerektiği hallerde paralı yol, köprü ve geçitler, yap işlet devlet modeline göre ihale edilecektir.

18.01.2023

Üç yıllık mali plan kaldırılacaktır. Zira bütçeyi üç yıl bağlamak, konjonktüre göre, genişletici veya daraltıcı şekilde esnek bütçe politika aracı olmaktan çıkıyor. Programa uyulmadığında güven kaybı oluyor.

Bütçe hakkı yeniden Meclis'e verilecek. Sayıştay denetim alanı ve yetkisi genişletilecektir.

İbrahim Kahveci

Ucuzluk eşitlik ve çöküş

Asaf Savaş Akat hocayı çok sever ve sıkı takip ederim. Nedeni şudur: Ezbere-alışıl gelmişin dışında sözler söyler ve tartışmalar yaratır.

Beynimde fırtınalar kopartan bir başka iktisatçı ise Lancaster Üniversitesi İşletme Okulu Ekonomi Profesörü Mike G. Tsionas. Karar.com adresinde Yunanistan için “İflasa gidiş AB’ye katılınca başladı” başlığı ile söyleşi yapmıştık. Tsionas düşük faiz ve verimsizlik ilişkisi üzerinden Yunanistan’ın batış sürecini anlatmıştı...

2015 yılından beri bu konuyu sıkça yazarım. **Düşük faiz bir beladır, uzun vadede** ülkeyi batırır... Tıpkı yüksek faiz gibi.

Düşük faiz ve ucuz emek birleştiğinde ne olur?

Olaylara kısa vadeli tek etki ile bakmak uzun vadeli sonuçları görmeyi engeller. O nedenle çok yönlü ve uzun vadeli bakış önemlidir.

Bugün düşük faiz politikası yanına bir de ucuz işçilik politikası ekledik. Adeta ucuzluk rüzgârı estirmek istiyoruz ama tam tersine aynı dönemde ürünlerimiz pahalandı.

Mevcut yönetim için şu tespiti unutmayın: “Ne yapıyorlarsa tersini söylüyorlar veya ne söylüyorlarsa tersini yapıyorlar.”

Mesela faiz karşıyız deyip nerede ise bütün ekonomi paketleri kredi-faiz paketi olmuştur. Faize karşı olan kim veya hangi anlayış sürekli “kredi paketi” açıklar?

AK Parti geldiğinde bu ülkede kullanılan kredi büyüklüğü Ülke gelirinin yüzde 13,0’lerindeydi. Bugün bu oran yüzde 75’lere çıktı. **Tüm varlığımız ile ülkeyi krediye boğduk.**

18.01.2023

Şimdi asıl soruyu soralım: Bunca kredi karşısında yatırım, verimlilik, gelir veya refahımız mı arttı?

Maalesef bunca kredi karşılığında elde ettiğimiz sonuç nerede ise sıfır...

Ne teknolojimiz gelişti ne de verimliliğimiz arttı. Adeta verimsizlik ve fakirliğe hapseduk.

Yüksek teknolojik ürün satış oranımız yüzde 6,5'lardan yüzde 2,5'lara geriledi. Ne bir marka yarattık ne bir teknolojik ürün ürettik.

AK Parti iktidara geldiğinde ülkemizde kredi hacmi sadece 63 milyar liraydı... Şimdi 7 trilyon lira..

Ne yaptık bu para ile... Hangi teknolojiyi, hangi ekstra üretim hacmini artırdık?

Bu durumu sadece para ile değerlendirmeyin. AK Parti dönemi aynı zamanda orta yaş nüfusun en yoğun olduğu dönemdir. Ne genç nüfus fazladır ne de yaşlı nüfus... Çalışabilir çağdaki orta yaş nüfusun en yoğun olduğu dönemler ülkelerin ekonomik patlama yaptığı dönemlerdir.

Biz bu dönemi de heba ettik.

Hem parayı heba ettik hem de insanı heba ettik.

Yarın bunun acısını tüm toplum olarak özellikle genç nesiller ödeyecektir.

1991 seçimleri sonrası rahmetli Demirel insanları erkenden emekli etti. Ama o zaman genç nüfus fazlaydı. Şimdi genç nüfus azalırken ikinci Demirel vakasını Recep Tayyip Erdoğan yaptı... Ama şimdi genç nüfus da gelmiyor.

Kaçırdığımız fırsatları ve kaybettiğimiz geleceği düşünebiliyor musunuz?

O nedenle ısrarla diyorum: **Bizi çok ama çok karanlık bir gelecek bekliyor.**

Bir toplumun temel dinamikleri bozulmamalıydı. Mesela okuyan ile okumayan veya emek sarfına oranla gelir ve refah elde edemeyen toplumların gelişme dinamiği aslında yok ediliyordur.

Hem çalışırken eşitlik hem de emekli olurken eşitlik ortadan kaldırıldı.

18.01.2023

Ucuzluk adına kalite ve değer kavramı tabanda yok edildi. Böyle bir sürecin sonucunda refah beklemek, kalite beklemek, kalkınma beklemek hayalden başka bir şey değildir.

Tekrar söylüyorum: Bu yapı yıkıcı bir süreçtir. Bu yapı ile ülkemiz ve evlatlarımız iyi bir gelecek elde edemezler. Yapmıyor yıkıyoruz... Bilesiniz.

18 Ocak 2023, Çarşamba

BAŞYAZI MEHMET BARLAS

İki balon

Dünyanın birçok ülkesindeki siyasi yorumcuların gündeminde Mayıs ayında gerçekleştirilmesi beklenen Türkiye seçimleri var. Son olarak İngiltere merkezli Economist dergisinde yayınlanan bir analizde muhalefetin dağılık yapısına değinildi ve **"Erdoğan'ın karşısında kazanmaları çok zor"** yorumu yapıldı.

Bazı analizlerde ise Türkiye seçimlerinin dünyadaki gelişmeleri doğrudan ilgilendirdiğinin altı çiziliyor. Bu yorumlar bence de gerçeği yansıtıyor.

Türkiye'nin Batı ve Doğu arasındaki pozisyonu dünyanın kaderini belirliyor. Ukrayna'da süren **"Rusya-NATO savaşı"**na Türkiye'nin eşit uzaklıkta ve tarafsız tutumu, bu geriliminin kontrolden çıkmaması için büyük önem taşıyor.

Türkiye'nin bu tavrı değiştiği an gerçek manada bir Üçüncü Dünya Savaşı'nın çıkması ihtimal dahilinde. Bu sebeple hem içerideki hem dışarıdaki odaklar kendi deyimleriyle **"Tayyip Erdoğan rejimi"**nin değiştirilmesi için çığlıklar atıyor.

Bu çığlıkların en ilginç de **Ali Babacan**'dan geliyor. İlginç bir şekilde **Babacan**, Türk milletinin değer verdiği ne varsa düşman ilan etmiş durumda.

Önce **"Türklük"** kavramının Anayasa'dan çıkarılabileceğini söyledi. Şimdiye yediden 70'e herkesin gurur duyduğu Türk savunma sanayiini ve SİHA'ları hedef alıyor.

İşin daha acıklı yanı, ekonomi bakanlığı yapmış birinin ekonomi konusunda hiç fikrinin olmadığını ortaya çıkması. Yüzde 99 satışı yurtdışına yapılan ve pazar lideri olan bir ürünün rekabetçi olmadığını iddia edecek kadar aymazlaşmış bir Babacan var karşımızda.

Babacan'ın kafasından geçenleri sahiden merak ediyorum.

Patronu **Tayyip Erdoğan** iken şimdiki patronu Kandil oldu. Ancak "**Türkiye için hazırladığı yıkım planını Davos'a onaylatmaya giden**" **Babacan**'dan daha hırçını da var. Tahmin ettiğiniz gibi o isim de **Ahmet Davutoğlu**.

Müstafta başbakan **Davutoğlu**, kızdırırlarsa seçim öncesinde veya seçim sonrasında her türlü krizi çıkaracağını söyleyerek "**stratejik derinliğinin**" vardığı en dip noktayı bulmuş oldu.

Şimdi bu iki eski AK Partili, altılı masanın en büyük baş belası haline gelmiş durumda. Ancak Cumhur İttifakı seçmeninin mi yoksa altılı masa seçmeninin mi bunlardan daha çok nefret ettiğini tahmin etmek zor. Yani iki tarafta da çok fazla sevildikleri söylenemez.

FETÖ'NÜN AVRUPA BEYNİ DEŞİFRE OLDU

Sabah Gazetesi Haber Koordinatörü **Abdurrahman Şimşek**, Avrupa'daki FETÖ yapılanmasını deşifreye devam ediyor. 8 isim oldukça önemli. FETÖ'nün Almanya'daki elebaşı **Ercan Karakoyun**, Almanya'da görüntülendi. Tüm detayları bugünkü Sabah'ta okuyacaksınız. 5 bin FETÖ firarisinin Almanya'ya entegre edilmesini sağlayan **Karakoyun** çok kritik bir isim.

Bu tür haberler kolay yapılmıyor. Aylar süren bir çalışmanın ürünü. Türkiye aleyhinde dünyanın dört bir yanında kara propaganda yapanların bu tür haberlerden çok rahatsız olduğunu biliyoruz. Sadece FETÖ'cüler değil onlara kol kanat geren Avrupa ülkeleri de bu durumdan rahatsız. **Sabah Gazetesi** de rahatsızlık vermeye devam edecek. Önümüzdeki günlerde çok sürpriz isimlere de hazır olun. **Abdurrahman Şimşek** ve ekibini tekrar tebrik ediyorum.